

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3, - per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Benwatersloot 33.

Over begrijpen.

Het is misschien onmogelijk, en in elk geval zeer moeielijk, om zich in de ideeën van een ander te verplaatsen. Daartoe moet men den gedachtengang van dien ander geheel kunnen omvatten, en zelf dus een zeer uitgebreid gedachtenveld bezitten, waarin dan nog die ideeën eene plaats moet hebben. Het is daarom alleen aan hen, die veel gedacht, en veel gedachten in zich gekristalliseerd hebben, in enkele gevallen gegeven, een ander volkomen te begrijpen — die ander moet daartoe, om zoo te zeggen een deel van hen zelf zijn.

Hij, die de draagkracht van deze Waarheid volkomen inziet, niet alleen in zijne helderste oogenblikken, maar ook als hij bezig is „gezond” te denken, dus aan 't werk is met zijn eigen geest volgens een bepaald systeem, zal zeker zijne meeningen op eene andere manier verdedigen, of liever uiten, dan meestal geschiedt.

Wanneer iemand eene meening heeft, die van de gewone opvattingen afwijkt, dan durft hij niet licht, geheel alleen en op zich zelf staande, die meening te uiten, maar hij meent, dat hij in veelheid kracht en waarheid moet zoeken, en zoekt dus menschen, die omtrent die zaak dezelfde, of nagenoeg dezelfde idee hebben.

Die menschen, die dus slechts zeer weinig, en dan nog zeer onvolkomen, gemeen hebben, sluiten zich dan aaneen, om aan hunne meeningen uiting te geven, zij komen meer met elkaar in aanraking, en gaan door elkanders voortdurende bevestiging, steeds meer aan de waarheid en onfeilbaarheid van hunne, en dus aan de onwaarheid van anderer, meeningen gelooven.

Dan gaan zij ieder, die op dat punt anders denkt, voor een dwaas of een leugenaar houden, ofschoon zij de gedachten van dien ander volstrekt niet bevatten kunnen, niet omdat die gedachten hooger of lager dan de hunne zijn, maar eenvoudig, omdat zij anders zijn.

Ieder weet het meeste van zich zelf, en dat is vaak nog maar een bitter klein beetje; hoe zal hij iets van anderen weten?

Het is eene dwaasheid, om de menschen in bepaalde klassen te willen indeelen: ieder mensch is zich zelf, en niemand anders, ofschoon bij velen dat „zelf” maar heel klein is, omdat zij ten deele, tenminste uitwendig, een ander zijn, — zij doen als een paard, dat meent, een stoommachine te zijn, omdat beiden een draaimolen drijven, — de drijfkracht is verschillend, ofschoon de uitwerking dezelfde is.

Het is merkwaardig, dat bijna alle menschen meenen, dat ze in de eerste plaats een ander, of liever een heele massa anderen, en in de tweede plaats zich zelf zijn.

Daar heb je bijvoorbeeld de socialisten en de „burgerlijke ideologie”. Werkelijke ideologie is nooit burgerlijk, zij heeft niets met eene bepaalde soort menschen te maken — zij is slechts van den ideoloog zelve, en ook alleen van zijn standpunt te beoordeelen en te overzien.

De socialisten noemen alle geestesuitingen, die niet te maken hebben met verbetering van maatschappelijke toestanden in hunne richting burgerlijke ideologie, en geven daarmee te kennen, dat zij deze beschouwen als de uiting van een ideeënstelsel, dat slechts aan eene bepaalde klasse

eigen kan zijn, die tengevolge van bepaalde uitwendig omstandigheden, hunne ideeën niet begrijpt, of niet wi begrijpen.

Zij beschouwen die burgerlijke ideologie als voortkomende uit een onvolkomen ontwikkeld brein, dat evenwel misschien later nog wel eens beter zal worden, en hunnen ideeën gaan bevatten.

Maar zouden de socialisten elkander wel begrijpen? Zeer zeker niet, evenmin als de bourgeois. Alleen op zeer enkele punten kunnen partijgenooten zijn, of meenen zij te kunnen zijn, in overeenstemming, en kunnen dus daarin elkaar bevatten, maar de „burgerlijke ideologen” begrijpen zij niet en daarom zeggen ze, wat ook zeer natuurlijk is, dat deze er niets van weten, en zij stellen zich als partij tegenover, of liever boven hen. Zij moeten daarbij evenwel bedenken dat er evenveel ideologiën als ideologen, evenveel opvattingen van 't socialisme als socialisten zijn, en dat zij absoluut geen reden hebben, om te meenen, dat hunne ideeën de ware of de hoogste zijn — een ieder schept zichzelf een ideaal, dat bedenkelijk veel op hemzelf lijkt, en beschouwt de richting daarheen als de opwaartsche.

In 't vorige weekblad werd gesproken over „ik verzen” die door de socialisten beschouwd worden als zijnde waardeeloos, omdat de schrijvers alleen met zichzelf bezig zijn — zij zijn ideaalloos. Deze beschouwing is absoluut nonsens, zulke gedichten hebben waarde, als zijnde formuleringen van gedachten, van gedachten, waarover geen ander kan oordeelen. Is niet iedereen alleen met zichzelf bezig, al kan soms de gedachte aan anderen ook soms tot hemzelf behooren? Eene dergelijke bewering heeft evenveel waarde als die van een debater, die eens bepaalde meeningen bestreed op grond: „dat ze niet in Marx stonden”.

Alleen over kleinigheden, over etiquette, over wiskunde vraagstukken, over staatsinrichting, kan men twisten, omdat hierbij werkelijk de een het beter kan weten dan de ander, zoolang het een kwestie van conventie of van kennis blijft; over groote en belangrijke dingen, over oorzaken, den mensch, het leven, kan men wel gedachten wisselen, en daardoor trachten, elkander te begrijpen, twisten kan men hierover nooit, en men kan daarin nooit tot een besluit komen, omdat ieder dat besluit voor zich weet. Zoodra er over zooiets getwist, of zelfs geoordeeld wordt, is er misvatting en bekrompenheid.

Maar omdat de meeste menschen over belangrijke dingen nooit denken en nooit spreken, al gaan ze nog zoo vaak naar de kerk, of naar lezingen, zoo is het geen wonder, dat er voortdurend twist en ruzie is. Die menschen kunnen zelfs over de groote en essentieële dingen twisten, omdat zij daarover zelf geen meeningen hebben, en daarom die van anderen er voor aannemen, en zij kunnen hunne be-toogen dan ook niet anders staven, dan op precies dezelfde manier als gemelde debater, namelijk door te constateeren, dat degeen, wiens gedachten zij hebben, er anders over dacht.

S.

Als levensbeschouwing voldoende?

Indien socialisme en godsdienst samen genoemd worden dan geschiedt dit niet om te verklaren dat deze twee elkander wederzijds uitsluiten, noch om te wijzen op hen

als kinderen van één zelfden geest wel verschillend maar nochtans strevend naar één zelfde doel; 't feit dat door de socialisten (en meer speciaal de Marxisten) gewoonlijk niet een godsdienst in 't bijzonder wordt genoemd, maar gesproken wordt van den godsdienst wijst er op dat de houding te dien opzichte een onverschillige moet zijn; hoe toch konden anders overtuigingen, zoo in den grond afwijkend als verschillende godsdiensten onder één hoofd behandeld worden. En inderdaad laten socialistten ieder vrij in zijn godsdienstige begrippen, men kan ze aanhouden, zooals een ander zijn wekelijksch whistavondje aanhoudt als hij socialist wordt, natuurlijk als geen clericale (heel wat anders dan godsdienstige) invloeden werken, want deze beschikken niet over zulk een liberaliteit en zullen integendeel een keuze eischen. Wel wordt vermoed door de Marxisten dat mettertijd de godsdienst verdwijnen zal; 't mysticisme toch en in 't algemeen belangstelling in 't bovenzinnelijke eigen aan tijden dat er geen helderheid in 't zinnelijk waarneembare is, eigen aan tijden van verval van een productiestelsel, zal zijn rol gespeeld hebben als de economische verhoudingen zoo gewijzigd zijn dat voor ieder begrijpelijk ze daar zijn, dat uit den chaos een kosmos is ontstaan, dat een nieuwe klasse hare idealen te verwezenlijken 't beste voor de wereld weet.

En dit lot zal niet alleen den godsdienst wachten maar elke filosofie die zich niet bezighoudt met de voor ons waarneembare feiten, dus elke behalve de materialistische, en dan zullen dus het historisch en natuurwetenschappelijk materialisme te zamen de algemeen geldende levensbeschouwing uitmaken. Zoo of ongeveer zoo zal de hoop van een Marxist zijn, en behalve hoop, ook zijn geloof; want erkend moet worden dat in 't Marxisme hoop en geloof (zelfs bijna zekerheid voor hem) één zijn en hierin is dan ook de grootste kracht gelegen.

Volgens hem en voor hem is geen andere filosofie geen godsdienst noodig dan 't historisch materialisme.

De vraag is echter: gaan de socialistten in deze opvatting niet een weinig te ver? Zal ooit nu of wanneer ook 't Marxisme een voldoende levensbeschouwing genoemd kunnen worden? Zal voor den denkenden mensch niet boven en behalve 't Marxisme of welk materialisme ook noodig zijn een filosofie (godsdienst of niet genaamd) zich bezig houdend ook met de bovenzinnelijke dingen met de geheele wereld van geest en ook van stof en dus onder zijn vleugelen nemend ook dat Marxisme?

Deze vraag moet zonderling klinken, daar immers elk materialisme pretendeert te zijn een leer 't geheele leven verklarend en ook de z.g.n. bovenzinnelijke en geestelijke dingen terugbrengt tot materiele oorzaken; en mocht het al ergens voor raadselen staan, niet terugdeinst te zeggen dat bij vooruitgang van wetenschap ook dat opgelost zal worden, en 't trotsche woord durft laten hooren, dat er geen reden is te wanhopigen alles te vinden. Edoch, 't hoofdbezwaar is niet de twijfel aan de mogelijke voortgang op den gekozen weg, maar treft het uitgangspunt en daarmee dus de waarde van 't bereikte. Wat juist volgens de aanhangers 't materialisme gunstig onderscheidt van alle andere filosofie is dat het uitgaat van feiten, van 't zinnelijk waarneembare, dat ze dus niet een leer is ontstaan in 't brein van een of ander handig, zelfs geniaal mensch maar op waarheid gegrondvest is. Door dit zeggen wordt dus 't zinlijk waarneembare tot de van menschen onafhankelijke, tot zelfs den mensch beheerschende waarheid gepromoveerd, anders toch zou geen volledige levensbeschouwing er op kunnen berusten. Maar: „Alles Objective, Ausgedehnte, Wirkende, also alles Materielle welches der Materialismus für ein so solides Fundament seiner Erklärungen hält, dasz eine zurückführung darauf nichts zu wünschen übrig lassen könnte — alles Dieses, sage ich, ist ein nur höchst mittelbar und bedingterweise Gegebenes, demnach nur relativ Vorhandenes: denn es ist durchgegangen durch die Maschinerie und Fabrikation des Gehirns, und also eingegangen in deren Formen Zeit, Raum und Kausalität, vermöge welcher allererst es sich darstellt als ausgedehnt im Raum und wirkend in der Zeit" (Schopenhauer.) Uit iets dat zoo ons gegeven is alles te willen verklaren is onmogelijk. 't Materialisme moet de wereld zoo als wij haar zien wel onafhankelijk van ons denken en dan geheel dezelfde, terwijl toch inderdaad onze wereldvisie van ons afhankelijk is. 't Varium uit den Almanak: „Kann mich die Welt gar nicht ohne mich vorstellen" draagt (zonderlinge speling van het lot!) in zich de filosofische waarheid waarom elk materialisme als wereldbeschouwing onvoldoende zal blijken.

De resultaten door de natuurwetenschap en door Marx's onderzoekingen der economie gevonden, moeten dus als betrekkelijke, niet als absolute waarheid opgevat worden; ze spreken van een orde die er in 't zinlijk waarneembare heerscht en hebben dus waarde als theorie van 't zinnelijk waarneembare.

Deze waarde is te grooter omdat onze daden (waarneembaar immers) ook gebonden zijn aan tijd, ruimte en causaliteit evenals alles waarover 't materialisme spreekt. Van dit standpunt gezien en dus aan 't materialisme de mogelijkheid ontzeggend de verklaring der waarheid te geven, omdat het altijd voor een mysterie zal staan, 't mysterie van „schijn en wezen" zal 't dus als levensbeschouwing onvoldoende voorkomen, zal het altijd plaats over laten voor geloof of wijsgeerige speculaties.

Dus zullen zich altijd den denkenden mensch vragen voordoen waarop 't nooit zal kunnen antwoorden en zal deze behoeven een godsdienst of in ruimeren zin een filosofie die op die vragen antwoordt, in ieder geval de grenzen onzer kennis aanwijst.

Men zou kunnen zeggen: wat gaat het ons aan, waarom te zoeken naar iets wat toch niet te vinden is; maar behalve dat een levensbeschouwing die één vraag buiten haar sfeer vindt liggen geen beschouwing van 't leven in zijn geheel is, wijst dit reeds op de erkenning van 't slechts betrekkelijk-ware en dit zal een streven naar helderheid in deze richting niet duurzaam kunnen uitsluiten.

En verder: dat uitgaande van de materie de waarheid niet gevonden kan worden bewijst niet de onmogelijkheid op andere wijze er te komen, ontslaat in geen geval van de plicht om het door de groote filosofen op dit gebied gedachte te onderzoeken.

't Historisch-materialisme zal 't bestaan van belangstelling in 't bovenzinnelijke in een zekeren tijd kunnen verklaren, daarmee is nog niet veroordeeld het dan gevondene; de bewijsvoeringen en theorieën door groote denkers opgesteld kunnen de denkenden mensch niet koel laien.

Wanneer men echter iemand die voor een zieken vader met zwaar werk de kost verdient vraagt naar zijn levensbeschouwing dan zal hij antwoorden dat hij wel aan wat anders te denken heeft. En evenzoo bestaat de mogelijkheid op een socialistisch antwoord dat alle wijsgeerig speculeer en godsdienstig vertogen de zaak niet verder brengt want dat socialisme een broodvraag is. Evenals nu 't antwoord van den eersten man al wijst op een misschien onbewuste levensbeschouwing, evenzoo duidt het socialistisch gezegde aan dat er een zekere ethiek of moraal aanwezig is die niet volgt uit het Marxisme. Waar 't historisch-materialistisch moge aan te toonen zijn dat uit de kapitalistische de socialistische maatschappij zal groeien, dat elementen der bourgeois-klasse al hun krachten zullen inspannen dit zoo spoedig mogelijk te bereiken is niet Marxistisch noodzakelijk, evenmin als een arbeider, die 't goed heeft, dit goede noodwendig wagen moet om aan de verre nakomelingschap de zege te verzekeren. Hier zijn kiemen aanwezig voor een levensbeschouwing die meer dan de verwordingen der materie behelst, of wel men heeft te doen met consequenties van een bestaande overtuiging. En indien wat veelal 't geval is, dit laatste te constateeren is, dan kan de houding van 't socialisme niet onverschillig zijn ten opzichte van de overtuiging waaruit deze daad gevolgd is, die tenminste er nauw met samenhangt, kan dus van den godsdienst, en van filosofie niet gesproken worden als van iets er geheel buiten staands.

De belangstelling in 't metaphysische is in dezen tijd gering omdat dringende economische quaesties op oplossing wachten, laat ons niet vergeten dat ook bij dit oplossen een godsdienst of een filosofie noodig en onbewust aanwezig zijn en dat in ieder geval daarna geldt: „Van brood alleen zult gij niet leven." Groote levensvragen zullen niet nalaten zich op te dringen aan ieder mensch en 't materialisme zal geen antwoord kunnen geven. Tot een waar levensgeluk is zeker noodig naar 't licht te streven en 't socialisme ontsteekt slechts een licht op een enkel gebied. Marxist zijn en godsdienstig, Marxist zijn en filosoof is mogelijk als we 't maar niet zijn in den dogmatischen zin, als we maar niet verklaren dat Marxisme de waarheid en alle waarheid is. 't Historisch materialisme kan (al klinkt 't paradox) slechts een deel van onze levensbeschouwing uitmaken.

Volgens v. d. Bergh v. Eysinga ontbreekt aan hen die zich met natuurwetenschappelijke studies inlaten veelal kritiek van ons kenvermogen en dit wat elke wetenschap moet voorafgaan kan alleen terughouden van materialis-

tische metaphysica. 't Zelfde geldt voor socialisten. En dit is aan socialistische studenten die door meerdere ontwikkeling en anderszins bevoorrecht zijn een verwijt.

v. d. B.

GELUK.

Geluk, het al, wat bestaat, het begin en het eind, de eerste en de laatste — het ééne blijvende, de onkenbare werkelijkheid verborgen onder alle veranderende vormen.

Het was een droom — een droom van den nacht, of een droom van den dag, of een droom van vele dagen, wat geeft dat? Het was slechts een droom.

Ik voelde mij in 't duister, het niets, gaande van het licht naar het licht, maar zelf irreëel. Achter mij waren werelden van licht, voor mij werelden van licht, maar ik zelf in 't donker, onwerkelijk, en toch meer waarlijk bestaande dan in realiteit van daaglijks mondaine bourgeois-geleef, want ik zag het oneindige, het eenige eeuwig zijnde, dat alléén is, omdat het nooit vergaat, nooit vergaat, omdat het nooit is geworden.

Achter mij 't verleden, voor mij de toekomst, en zelf in het tegenwoordige, het oogenblik, de scheiding van wat was en wat wezen zal, niet zijnde, omdat ik steeds verander, omdat wat ik een oogenblik ben, het volgend tijdsdeel is gegaan tot het groote Verleden, en ik weer sta in wat de Toekomst was. En zoo altijd, de oneindige Toekomst, gaande dóór mij, het nietzijnde Tegenwoordige, naar 't oneindig Verleden.

En het was mij gegeven om te zien en ik zag. Eerst het verleden als licht, werelden van licht, achter elkaar, licht achter licht, en nog meer hierachter, steeds meer, zonder ophouden. En steeds ook kwam er meer, komend van mij, het duister. Ik zag niets dan licht; en het licht was leven, en het leven was emotie, en emotie Geluk, en Geluk God, scheppende het al.

Er was Geluk, en het Geluk was met God, en het Geluk was God. Alle dingen werden door hem gemaakt, en zonder hem werd niets gemaakt, dat gemaakt is. In hem was het leven, en het leven was het licht der menschheid. En het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis overwint het niet. JOH. I.

En het scheen mij toe, dat Geluk was het eenige, want eerst zag ik niets dan geluk, overschijnend in zijn zonneglans de dwaalsterren van daden, er uit geboren. Want alle daden komen uit geluk — geluk, het karma der Boeddhisten; Boeddhisten, die weten, dat de mensch slechts is een tijdelijk samenraapsel van illusies, alleen dan geïncarneerd wanneer er de wensch is geweest om te leven — de wensch, die is een deel van 't Geluk.

Maar na eene wijle — nadat mijne oogen niet meer verblind waren door de oneindigheid — zag ik iets, verschillend van Geluk, en toch er aan gelijk, zooals een kind gelijk is aan zijne ouders — de Totale Wil van al, wat geestelijk leven heeft. En die Wil was de oorzaak van alles, de schepper; hij trachtte alles te brengen in den toestand van Geluk — maar de Wil was niet almachtig, en daarom zag ik ook spoedig donkere punten in het groote licht, een klein beweeg.

Het was in werelden, die ik oneindig ver weg in 't Verleden dacht, tot ik merkte, dat hun afstand was als niets, wanneer deze werd vergeleken bij den afstand van anderen, nog langer geleden door mij heen vervlogen. En dat beweeg was een beweeg van kleine dieren. Al hunne emotie, al hun geluk was de wensch om te bestaan. En omdat zij wenschten te bestaan, bestonden zij. Zij hadden hunne behoefte aan leven, en deze moesten zij bevredigen. Wanneer twee hetzelfde noodig hadden, bleef de een over, de ander stierf.

En langzamerhand begon ik meer te zien, meer bewegen, meer stoffelijk leven. Ik zag hoe dier vocht tegen dier, man tegen man. De vuursteenspits drong in het hart van den vijand. De strijdbijl vloog door de lucht. De kanonskogel scheurde het buikvlies open van een, die — luiduit gillend — met zijne hand trachtte de darmen in te houden. En woeste harten sprongen op van vreugde. Zij hadden den dood gebracht. Dat was hun geluk. Thuis waren er, die weenden. Op de slagvelden dwaalden in de nachten na het moordtooneel de hyena's rond, roovend en plundrend. Maar ook waren er engelen van barmhartigheid, die moedig zagen al het verschrikkelijke, walgelijke, maar trachtten het leed te verzachten, het geluk grooter te

maken. . . . In de kabinetten waren er, die, als spinnen, fijn uitsponnen het web van den oorlog, waarin de arme menschen zouden gevangen worden. De spinnen zogen de arme menschen uit. Zij dachten, dat dat hun roem zou geven. En roem was hun geluk. Maar ook waren er waarlijk grooten in die kabinetten, koning Georg Podiebrad van Boheme, Hendrik IV van Frankrijk met Sully, Napoleon III, de nu levende czaar, die zagen, dat het ware geluk slechts is het geluk van allen. Zij trachtten den vrede te brengen.

Ik zag, hoe in de steden in wilde oplaaïng van harts-tocht de vrouwen werden ontwijd. Maar ook, hoe in de zielen van jonge mannen en vrouwen de reinheid woonde, hoe hooge liefde het leven van velen veredelde.

Er was groote weelde en groote armoede; in de schitterend verlichte zalen glinsterden edelsteenen op de ontbloote bloezems en gevulde blanke armen, mooi en mollig door het niets doen. In de woningen der proletariërs was dat, wat men neo-malthusianisme noemde. En dat alles, alles om een beetje meer geluk te krijgen.

Ik zag mannen met hooge voorhoofden, mannen, die de wereld hadden kunnen verheffen, al hunne gaven gebruiken in den dienst van God Ik. Zij werden rijk, en machtig. Wanneer zij kwamen in eene zaal met veel menschen, draaiden de hoofden zich naar hen om, en zij konden hooren, hoe de menschen fluisterend spraken over hunne grootheid. Na hun sterven was er rouw in heele koninkrijken. En menschen wier geld zij hadden gekregen, droegen zwart op hun hoed. Ik zag ook andere mannen met harde, vuile werkhanden en moedelozen gang, slenterend iederen dag op dezelfde uren naar hun arbeid, waar zij geld kregen. Zij waren ongelukkig, ontevreden, maar durfden niet klagen. En dit alles, dit alles had de Totale Wil der menschen gedaan, in zijne pogingen, om het geluk te bereiken.

Donkerder werd alles voor mij. Fabrieken schenen de wereld te vormen; en uit hunne schoorsteenen stootten zij rook, dikke wolken van dichte, zwarte, stinkende rook. Altijd door rookten zij. En de walm van roet vormde een mist, die trok over de aarde als een zwart lijkkleed. De sterren werden verduisterd en de maan en de zon. Eene trieste eentonige schemering heerschte overal. Vaalbleek waren de gezichten der menschen. En zij allen moesten naar de fabrieken, mannen en vrouwen, kinderen en grijzen. Daar werd ieder een taak opgelegd; en deze taak moest ieder vervullen, dag in, dag uit, steeds hetzelfde. En wanneer er een was, die waagde te rusten, omdat hij moe was, dan moest hij honger lijden als straf. Zoo ging het door, steeds door, totdat ook de verpeste lucht der werkzalen, brandende kalk, vergiftigend loodwit, doodend chloor hun werk hadden verricht. Dan werd er een onder de aarde gebracht. Zij, die overbleven op de fabriek, zeiden tegen elkaar: „Ziezoo, er is weer meer plaats, die zal met ons niet langer concurreeren.”

Toen werd ik moedeloos; ik wilde niets zien, als al wat ik zag rook was, en slavenwerk, en pijn. Ik boog mijn hoofd neer, en trachtte niet meer te denken. . . .

Maar machtig klonk de stem van die mij gegeven had, om te zien.

„Mensch, en dus God — want ieder mensch is geboren uit ideëele behoefte, uit Geluk; en Geluk is God. Zwakke, aan wien is gegeven de kracht om te zien het licht van uwe godheid. Dat licht hebt ge niet kunnen verdragen. Voor een oogenblik zaagt ge de oneindigheid, dus het ware; maar toen zocht ge de eindige deelen, die u niet konden geven de waarheid. Zij bevatten slechts een weinig van het licht, en schenen daarom donker. En dat dit zoo scheen, was de schuld van de zwakheid der menschen, die hunne kracht niet gebruikten in eene richting naar het oneindige, maar naar dichtbij zijnde punten. Zoo werkten de krachten elkaar tegen. Die krachten moeten allen gericht worden op het Geluk, en dan zal de mensch naderen, steeds naderen tot het ideaal.”

„Ik heb slechts het Verleden gezien, en niet goed gezien. Laat mij ook zien, groote Gever van de macht om te zien, laat mij ook zien, wat de Toekomst is.”

„De Toekomst is het Verleden, en het Verleden de Toekomst. In het Verleden reeds zaagt ge de Toekomst. Maar weer voor een oogenblik zal het u gegeven worden om te zien. Niet langer dan een oogenblik, want langer kunt ge het niet zien, mensch! Maar uw geheele komend leven moet gevuld worden door dit oogenblik.”

En ik zag, wat waarlijk is, omdat het steeds was en steeds wezen zal:

Licht, werelden van licht, achter elkaar, licht achter licht, niets dan licht. En het licht is emotie, muziek, kunst, liefde, al wat heerlijk is en goed, oneindig — Geluk, scheppende het al.

Roy.

DELFT, 20 Januari 1901.

't Was Zondag geweest. De menschen kwamen weer thuis; met city-bags en goede voornemens strompelden ze Delft binnen, de zorgeloozen onder hen wipten de Phoenixstraat in om de nieuwe tijdschriften te zien, de meer gedecideerden wilden het eerste college niet missen en hoopten nou toch eens iets van die correcte familiestemming te behouden. Bovendien kon er best wat van de post liggen en hadden ze natte voeten. Want de winter was voorbij ('t was 20 Januari) en er waaide een bolle bries of zoo iets, en de straten stonden onder. Nou begon het lieve leventje dus weer, nou was er niks meer om op uit te kijken, 't ijs was er geweest, 'n dito feest, 'n studenten-hardrijderij, 't geld op, 't examen nabij en de toekomst deed zich voor als een klappertandend jongmensch, somber van blik, met een teekenkoker en weinig ambitie. Langzaam sjokte hij de Oude Delft af tot de Peperstraat (o Kloes!) toen de Langendijk, (als hij een gulden had kon hij er morgen eigenlijk wel heen gaan), de Markt over en stond toen stil. Zoo was 't een jaar geleden, zoo zou het over een jaar nog zijn. Nu was het L. U. versus P. L. of I. Q. versus $\frac{2}{3}$, dan was het Demos versus Calliopsus of Piet tegen Jan, 't was alles even belangrijk en zoo bijzonder onbelangrijk ook weer. En hij wou dat 't maar weer vacantie was en toen wist hij niet wat hij nou weet, en hij merkte dat hij toch wel nooit een groot man zou worden, dat viel hem nu zoo tegen, en dan dat kouwe water als je opstaat en die mufte lucht van de ploeterij. Hij zou morgen maar eens koffie nemen na 't eten, dat hielp wel wat. Toen keerde hij om en wandelde over Gods wegen en zoo naar bed. Toen was V. uit.

Esmoreit. De Wiskunstenars.

De uitvoering van de Rotterdamsche onderwijzers-tooneel-vereening is in alle opzichten uitstekend geslaagd te noemen. De Doelenzaal was bijna geheel vol en gelukkig was het percentage studenten niet gering.

De uitvoering van beide stukken was uitstekend, de Esmoreit beviel mij echter verreweg het beste. De indruk die dit eenvoudige Abel Spel op ons 20e eeuwsmenschen wist te maken was verbazend.

Te betreuen was het dat enkelen in de zaal er blijkbaar niets van begrepen en door kinderachtig gelach dikwijls zeer hinderlijk ware.

De inleiding tot de vertooning, van den heer Ter Laan was zeer welkom en maakte het volgen van het stuk gemakkelijk. De 20e eeuwse bijdrage (de photographietoe-stellen) was minder welkom, vooral de magnesiumdamp was in den aanvang lastig.

De inhoud van het stuk is waarschijnlijk overbekend, en kan dus nu wel achterwege blijven. Over de spelers het volgende:

De vrouwenrollen: De Coninghinne en Damiët werden beide uitstekend gespeeld. Damiët vooral was uitstekend. Haar spel was bijzonder gevoelvol. De ontmoeting van haar en Esmoreit in den boomgaard was meesterlijk. Ook de mannenrollen werden goed gespeeld, vooral die van Esmoreit en van den valschen Robbrecht. Het optreden van dezen laatsten had werkelijk moeilijk valscher en gluispen-der kunnen zijn.

Nogmaals, de opvoering van Esmoreit was buitengewoon goed. De kennismaking met dit tooneelspel uit de veertiende eeuw is zeker niemand tegengevallen.

Een 18e eeuwse kluchtspel volgde hierop. Het werd vlot gespeeld, hoewel een van de spelers slechts 24 uur voor instudeering beschikbaar had gehad.

Hierin blonken vooral uit Filipijn, de waard, en de twee dokters: Raasbollius en Urinaal. Ook Griet, de dienstmeid speelde haar kleine rol uitstekend. De andere waren minder; maar toch nog zeer verdienstelijk. Filipijn was een pracht-type, hij was door en door in zijn rol en verbazend rolvast.

De allervermakelijkste twist tusschen de twee dokters deed het publiek dikwijls onbedaarlijk lachen. De opvatting die beide van hun rol hadden was uitstekend. Ware het optreden van Raasbollius kalmer en dat van Urinaal nijdiger geweest, dan was dit gedeelte zeker niet zoo tot zijn recht gekomen.

Rn.

S. D. P. C.

— 24 Januari. —

Spreekster:

Mevr. ROLAND-HOLST—VAN DER SCHALK.

Onderwerp:

Resultaten en vooruitzichten van het Socialisme.

Hoe zijn de sociaal-democraten te moede bij het begin van de nieuwe eeuw?

Om deze belangrijke vraag te beantwoorden is een terugblik en een blik vooruit noodig.

Velen waren er eens, die meenden dat deze eeuw die van het socialisme zou zijn; dat de 20e eeuw zou beginnen met de overwinning van het socialisme. Marx meende dat de revolutie van 1848 permanent zou zijn, dat daardoor het proletariaat zou worden aangestooten. Daardoor zou het dan komen tot socialistische gemeenschap, meende hij. Dat bleek echter niet zoo te zijn, er volgde een tijd van reactie.

De meening van Engels was toen (in aanmerking nemende de snelle vorderingen in Duitschland) dat in het jaar 1898 de sociaal-democraten in het Deutsche parlement de meerderheid zouden hebben. Die hoop is niet verwezenlijkt, nog leven wij in het kapitalisme.

Enkele tegenstanders bespreken die profetieën wel spottenderwijs. Een excuus voor hen, die zoo oordeelen, is de schijn dat het kapitalisme krachtiger is geworden. We leven n.l. in een tijdperk van grooten maatschappijken bloei.

Wanneer wij echter nauwkeurig nagaan de veranderingen na 1848, dan zien wij dat de socialisten geen reden tot klagen, hunne tegenstanders geen reden tot juichen hebben.

We zullen dus nagaan de kracht, de organisatie der arbeidersbeweging en de economische organisatie van de maatschappij.

Gaan wij dus \pm 50 jaar terug. Wat was er dus omstreeks 1848 van arbeidersbeweging en socialisme? Bij hetgeen er nu is vergeleken was het klein, onbeduidend en vaag. In de grootere landen waren enkele verziende, philanthropische mannen; utopisten als Owen, St.-Simon enz. Ook was er wel eenig begin van arbeidersbeweging (Chartisten). Maar van vereeniging van socialisme en democratie, van het inzicht dat verandering slechts door de arbeiders kan komen, dat deze op gelijk terrein als hunne tegenstanders moeten kunnen strijden, was nog geen sprake.

Ook bij de bezittende klasse was er iets van doorgedrongen, maar zoodra de Februari-revolutie uitbrak, die toonde dat het proletariaat een macht was, vervloog dat. Men sloeg een geheel anderen toon aan, en toen een optocht van duizenden werkeloozen door de buurten der bourgeois trok, werden ze met de kreet: „Dood aan de communisten” ontvangen.

Ook de eigenlijke (nog geringe) arbeidersbeweging viel in de reactie na 1849 in elkaar. De Chartistenbeweging verliep.

Beschouw echter nu eens de arbeidersbeweging van heden; beschouw de huidige organisatie van de arbeidende klasse.

Naargelang de politieke omstandigheden van een land zijn, zien wij in het eene land dit middel, in het andere weer een ander middel meer gebruikt.

Zoo is bijv. Duitschland, het land van de politieke beweging bij uitnemendheid. Daar werden bij de laatste verkiezingen 2,250,000 stemmen op sociaal-democraten uitgebracht.

België daarentegen is weer het land van de coöperatie. Daar zijn bijv. 1800 coöperatieve vereenigingen. Het aantal leden daarvan is ruim 200,000 met hunne gezinnen samen 1,000,000 personen of $\frac{1}{7}$ van de geheele bevolking. Niet alle deze vereenigingen zijn socialistisch. Daar zijn de landbouwcoöperaties bij gerekend, waarop de geestelijkheid ten deele nog invloed heeft. Deze richt zelfs tegenwoordig coöperatieve vereenigingen op, tegen de socialisten natuur-

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 24 JANUARI 1901.

lijk, en alzoo indirect door hen veroorzaakt. In 't Belgische parlement zijn 32 sociaal-democraten of ruim $\frac{1}{5}$ van het aantal leden.

Denemarken kan op de schoonste resultaten wijzen (getuige de jongste succesvolle strijd tegen de patroons). De bevolking is nog geen 2,500,000 zielen. Er zijn 13 partijbladen, 28,000 personen zijn lid van de partij-organisatie. Bijna 100,000 arbeiders (of ruim 77%) zijn in vakverenigingen vereenigd, die verenigingen zijn sociaal-democratisch van karakter; ze werken steeds samen. Denemarken is het land van sterke, hechte organisatie.

Dit zijn de best georganiseerde landen. Er zijn landen waar het socialisme een groote maatschappelijke macht heeft, maar waar de organisatie veel minder is, zoo Frankrijk.

In zekeren zin is dat een rasseneigenschap. Al is echter de arbeidersorganisatie daar niet zoo goed, ze is toch niet te versmaden.

Over de geheele wereld vindt men de organisatie van de arbeidende klasse, bewust, wetend dat niet een plotse greep alles kan veranderen, wetend dat het noodig is de arbeider zelf te veranderen. Overal waar het kapitalisme is, vindt men die organisatie; 't kapitalisme wordt door 't socialisme als door z'n schaduw gevolgd.

Maar de organisatie houdt niet op bij die stoffelijke, maar ook een groote geestelijke vooruitgang valt sedert 1848 te constateeren.

Reeds toen werd soms een Arbeiterbildungsverein opgericht. Het ontstaan van studiegroepen in het kort, wordt verklaard hierdoor, dat de arbeidende klasse zelf voelt zich in geestelijk opzicht te moeten verheffen boven de bourgeoisie. Zoolang een klasse niet rijp is, om de leiding van eene andere klasse over te nemen, heeft zij daar historisch geen recht op.

Overal in 't proletariaat is een groote dorst naar weten, naar kennis en terwijl in de burgerlijke wereld, de wetensdorst, de ambitie van den enkeling en bijna altijd opgericht is om zijne positie te verbeteren (uitzonderingen zijn er natuurlijk), is dat bij het proletariaat niet het geval. We zien dat de zich onderscheidende proletariër zijn grootere kennis ter wille en ten bate van zijne klasse aanwendt.

België is ook daarin vooruit en heeft naast de bekende Université nouvelle, het minder bekende Institut industriel.

Daar worden zonen van arbeiders van hun 13de tot hun 18de jaar in exacte wetenschappen en het aanwenden daarvan onderwezen. Dat is nieuw en merkwaardig in de geschiedenis der opvoedkunde; omdat daar het stelsel wordt toegepast dat sociaal-democraten zich als opvoedingsstelsel denken.

Zoo heeft dus de arbeidersklasse zich georganiseerd en naarmate die organisatie krachtiger werd en het aantal groter, werd de behoefte tot ingrijping in de maatschappelijke gebeurtenissen groter. Er is nu geen beweging op maatschappelijk gebied meer of het proletariaat speelt er een rol in, of staat vooraan. Denk slechts aan den strijd tegen het drankmisbruik, de Hogerhuiszaak, de Dreyfuszaak, Zuid-Afrika, China enz. Wel waren er individuen van alle richtingen die voor het recht opkwamen, maar geen partij kwam er in gesloten rijen voorop, dan de sociaal-democratische. Zij toonde zich op de hoogte van haar historische taak.

In Engeland zagen wij het in den strijd tegen het jingoïsme. Schreiner kon slechts bij sociaal-democraten het vrije woord vinden. In Duitschland hetzelfde met de China-geschiedenis, van het begin af aan heeft de sociaal-democratische partij daar zich in krachtige taal tegen die wreedheden verzet.

De stem van het proletariaat klinkt niet als bij een boetpredikatie, neen, ze geeft eene oplossing, een weg aan. En wanneer men op Frankrijk wijst en zegt dat de sociaal-democraten daar in de Dreyfuszaak verdeeld waren, dan is het jammer dat te moeten erkennen, maar het heeft zich zelf gewroken.

Een gevolg van die organisatie was eene groote vooruitgang van de kern der arbeidende klasse op moreel gebied (opwekking van gemeenschapszin, solidariteitsgevoel). Er ontstond als 't ware een nieuwe moraal, een nieuwe deugd, het begin van een nieuwe opvoeding, de dageraad van een nieuwe cultuur. In onze maatschappij is echter zooveel neerdrukkends dat een vrije cultuur niet kan bestaan zoo-

lang er nog een proletariërsklasse is. De werkelijke nieuwe cultuur kan slechts komen met de gemeenschappelijke productie.

Een begin daarvan echter is reeds te zien in de verhooging van het peil der massa en in 't leven van de besten onder ons (vanderVelde enz.). Er is tusschen hen eenige overeenkomst met de groote mannen van de renaissance. Het groote onderscheid is dat deze laatsten zelfzuchtig waren (men ziet dat in hunne ontwikkeling, in hun leven) terwijl de beste kinderen van het proletariaat niet op de schouders van hunne makkers staan, maar aan de spits, zij hebben het duwende, hen leidende proletariaat achter zich.

Een begin van de eenheid der organisaties is te zien in het internationaal comité ('t zetelt te Brussel) opgericht na het Parijsche congres. Dit is reeds de derde maal dat getracht wordt ook op deze manier de internationale vijand het kapitalisme te bestrijden. De 2 eerste keeren waren het echter meer bonden van staf-officieren. Dit comité vereenigt millioenen en millioenen arbeiders.

Van de resultaten nu nog enkele algemeene dingen:

Daartoe behooren in de eerste plaats de stoffelijke verbeteringen van de arbeidersklasse. Een nauwkeurige beschrijving daarvan voert veel te ver. In ieder land (zelfs in het barbaarsche Rusland) is een begin van arbeiderswetgeving. En steeds liggen nog nieuwe wetsontwerpen gereed. Dit gaat nu niet alleen door de kracht van het socialisme en de arbeidersbeweging; maar deze waren steeds de drijvende kracht. In ons land is dat ook zeer duidelijk te zien.

In de tweede plaats het gemeentelijk socialisme. Ook dit is gedeeltelijk beïnvloed door de socialistische idee; vooral wat betreft de meer stelselmatige invoering van hervormingen (in Frankrijk vooral).

Wanneer we nu al die verschijnselen bij elkaar nemen, die verbeteringen, dat gemeentelijk socialisme enz., dan is daarvan 't gevolg geweest eene verandering van opinie over de socialistische leer en over de socialisten. Er was een tijd dat men ze hield voor een troep gekken of oproermakers. Dit is nog niet lang geleden en komt in sommige streken nog wel voor.

Het meer verlichte deel der bourgeoisie schaamt zich echter daarvoor; de gangbare meening is het niet meer. En nog steeds is die meening aan het veranderen; meer en meer worden wij een maatschappelijke macht waarmee rekening dient te worden gehouden, en dat is natuurlijk. De oude socialisten vonden die haat wel leuk en zijn bang dat er een luchtje aan is gekomen, nu het anders wordt aangekeken. Dit is echter eene dwaling (het is met het liberalisme ook zoo gegaan). Het socialisme is niet alleen salon-fähig geworden, maar ook parlement-fähig, universiteit-fähig, raad-fähig. En dat is een uitstekend teeken en bewijs van groote maatschappelijke macht.

Aan den eenen kant is dat een gevolg van de verhooging van het peil der arbeidende klasse, maar ook doordat het eigenlijke intellect de bourgeoisie verlaat, zich van haar losmaakt en zich schaaft aan de zijde van 't proletariaat. Nu moet men niet denken dat ten slotte in de burgerlijke maatschappij nog de bourgeoisie als een hoop brandkasten tegenover het intellect zal staan. Dat kan niet, van een deel van 't intellect is de bourgeoisie nog de patroon; 't intellect is ten deele ook loontrekkend. Dat verhindert dus een vrije scharing aan den socialistischen kant. Maar is er een goede kern van intellecten aan den socialistischen kant, dan werkt die neutraliseerend op de aan den anderen kant geblevenen.

Feitelijk vormt het intellect geen klasse, het heeft van de maatschappelijke omkeering niets te vreezen, kan er slechts voordeel bij hebben. Juist in kleine landen is die aansluiting van het intellect aan socialistischen kant aangegeven, het is toch zeer ontvankelijk voor ideëele indrukken.

In groote landen is dat nog eenigszins anders. Daar zien wij nu (onder verschillende vormen als nationalisme, jingoïsme enz.) de laatste, misschien nog zeer langdurige, stuiptrekkingen van het kapitalisme. Overal is dat de zucht om niet ten onder te gaan en de angst daarvoor doet zoeken naar uitzetting van de grenzen van het kapitalisme.

Met de expansie kunnen de groote landen voorloopig nog

iets bereiken. Daardoor nu wordt een deel van het intellect nog meegesleept; een deel van de denkers, schrijvers, idealisten zelfs is nog imperialistisch.

Dat is in kleine landen moeilijk denkbaar. Daar vinden meer en meer de idealistische naturen in geene andere richting bevrediging, dan in die der sociaal-democratie.

Deze beschouwingen nu leiden ons tot de vooruitzichten van 't socialisme.

De overwinning hangt af van de economische omstandigheden. Het kapitalisme moet zwak zijn geworden, zoodat het proletariaat (wanneer het krachtig genoeg is) de lijdende met de leidende rol kan verwisselen.

Hoe staat het nu met het kapitalisme? De socialistische theorie zegt dat door concentratie van kapitalen en bedrijven de middenstand verdwijnt, het proletariaat vergroot wordt en de vergemeenschappelijking van de bedrijven nadert. Is het nu steeds zoo gegaan, als 't volgens die theorie moest gaan? Ja, in die richting ging het (en gaat het nog) maar het verschijnsel was niet zoo eenvoudig maar ingewikkelder. Zoo bijv. de concentratie. Kautsky antwoordde op Bernstein's beweringen, dat wel kleine bedrijven in leven bleven (trouwens steeds van de minder belangrijke industrie) maar dat de groote bedrijven op ieder gebied steeds een grooter deel van de productie omvatten. Trouwens, het is met de zelfstandigheid van die tusschenbedrijven nog vrij slecht gesteld. In Londen bijv. zien wij heel veel kleine winkels, maar die zijn grootendeels in handen van maatschappijen.

Ook in den landbouw ging de ontwikkeling eenigszins anders als men zich dat had voorgesteld en een hernieuwde studie daarvan wijst aan, dat de landbouw steeds meer afhankelijk wordt van de industrie, minder zelfstandig dus; en al laat de landbouw niet zien die reuzenbedrijvenvorming, des te meer vertoont het de coöperatie (Friesland). Die afwijkingen van de oude te eenvoudige theorie, maken ons voorzichtig en doen ons inzien dat de ontwikkeling fijner is dan we dat dachten, dat echter de richting dezelfde blijft. Het blijft bij de overvleugeling van het klein door het groot bedrijf en bij de toename van het aantal proletariërs in vergelijking met middenstand en kapitalisten.

Bernstein e. a. hebben de voorstelling van Marx en Engels als kinderachtig voorgesteld, zij maakten er een karikatuur van. Marx heeft zich nooit die climax van krisissen voorgesteld, zooals zij dat beweren. Bernstein e. a. schreven: de krisissen zijn voorbij, maar zij schreven slechts wat ze op dat oogenblik zagen en ze schreven dat in een tijd van economischen bloei.

Het is onbekend of de crisis in algemeenen vorm nog precies als vroeger zal voorkomen, mogelijk blijft het bij gedeeltelijke krisissen. De kapitalistische productiegang is steeds meer voort te brengen dan nu het verbruik is. Zoo heeft men in de textielindustrie een chronische overproductie; daar is de echte kracht ook in jaren van economischen bloei uit.

Een der voornaamste industrieën de machine-industrie (met wat daarbij hoort) lijdt daar nog niet aan. De exploitatie van nieuwe landen verhindert dat voorloopig nog. Maar ook daar zal 't komen.

Een ander verschijnsel is er nog en wel het ontstaan van allerlei nadeelen in een tijd van ongeëvenaarden voorspoed. Bijv. de stijging van de brandstofprijzen. Die is zelfs voor de industrie drukkend geworden; de kracht van die kartells en trusts is hier zelfs tot nadeel der productie geworden. Verder bijv. nog de schaarschte en duurte van woningen. Dat zijn dus de gevolgen van economischen bloei. Daarom behoeft men nog niet naar een crisis te verlangen, want die behoeft volstrekt geen lage prijzen met zich mee te brengen. Vroeger bracht een crisis werkeloosheid en lage prijzen, maar nu in de voornaamste takken van bedrijf trusts de macht hebben zal men (zooals nu bij het Duitsch kolensyndicaat) iets geheel anders zien, n.l. tegenhouding, vermindering der productie; dan komt er dus werkeloosheid met hooge prijzen. Dat is een gevaar voor de arbeidende klasse.

Ten slotte nog: van 1848—1873 was het een tijd vrij wel zonder heftige krisissen. Toen kwam een algemeene malaise, die duurde tot ± 1895. Sedert dien tijd is het veranderd. Bevinden wij ons weer in een toestand van langen economischen bloei, dan zal verbetering van den toestand der arbeidersklasse daarvan het gevolg zijn; dan zullen de arbeiders wennen aan die verbeteringen; het zal worden een deel van hunne zeden. Een nieuw geslacht zal ze zich niet weer laten afnemen. Mocht er weer een

andere tijd komen dan zal die de arbeiders niet genegen vinden de verkregen verbeteringen prijs te geven.

De economische bloei is dus voor de arbeiders een onschatbaar belang om hun levensstandaard te verhoogen.

We kunnen vol vertrouwen de toekomst tegemoet zien. Laten we hopen dat deze eeuw het begin van de socialistische samenleving zal zien. Het bewustzijn te strijden voor iets dat niet ver meer is, moet onze krachten versterken, ons moed geven te strijden voor de verwezenlijking van eene betere maatschappij.

Op deze rede volgt eerst eene opmerking van een der aanwezigen, die vond dat de staat onze mijnen in exploitatie had moeten nemen en ze niet aan vreemden had moeten laten, die niet uitgraven en de steenkool in den grond laten zitten. Spreekster was het hiermede eens.

Hierna volgde het bekende debat van den arnachist Samson, een herhaling van het geen wij overal elders reeds hoorden. Hij zeide eigenlijk niets, en dit doorspekt met eenige verdachtmakingen; hoewel hij beweerde feiten te hebben gegeven heb ik niet meer kunnen opvangen dan een verhaal over een kongres tegen drankmisbruik te Gent, een kop koffie eveneens te Gent, en van een borrel, deze laatste te Brussel. Deze feiten raakten de kwestie slechts heel even.

In zijn dupliek constateerde hij het niet ingaan van mevr. Roland Holst op zijne argumenten. Dit was wegens de geringe diepte dan ook zeer moeilijk.

M. H. D.

Studiebelangen.

In 't artikel van de vorige week zijn weggelaten enkele plaatsen waar 't concept-reglement ter lezing ligt.

Deze zijn:

Hoofdgebouw P. S.

Verversdijk.

Een der Werktuigkundige zalen.

Een der Civiele zalen.

Laboratorium.

Leeszaal Phoenix.

De vergadering waarin 't reglement behandeld wordt zal niet gehouden worden op 30 Januari doch op een nader te bepalen datum, welke evenals de plaats door aanplakking zal worden bekend gemaakt.

DE COMMISSIE.

Berichten en mededeelingen.

D. S. C.

Ter lezing liggen op de leeszaal der S. P.:

2 vergaderingsverslagen van de vakafdeeling Electrotechniek, (Koninklijk Instituut van Ingenieurs.)

Veiligheidsvoorschriften voor elektrische stroominstallaties.

Open brief van de philosophische faculteit van het Leidsch Studentencorps aan de Tweede Kamer.

Verkiezing van een Commissaris der Stem- en Schouburg-Commissie op Donderdag 31 Januari van 11^{3/4} tot 12^{1/4} uur en van 12^{3/4} tot 1^{1/4} uur in de P. S. en Vrijdag 1 Februari van 4^{1/4} tot 5^{1/4} uur op de S. P.

Candidaten: R. VAN VLOTEN.

O. C. A. VAN LITH DE JEUDE.

SOCIETEIT PHOENIX.

Vrijdag 25 Januari te 7 ure Algemeene Vergadering.

Doel: Begroting.

Tweede stemming wetswijzigingen Ligtenberg.

Aanschaffing van courant.

Voorloopige Commissie tot Behartiging van Studiebelangen. Het ontwerp-reglement ligt tot 28 Januari op de Leeszaal ter inzage.

S. D. P. C.

Donderdag 21 Februari, Buitengewone Openbare Vergadering, (niet toegankelijk met Seriekaarten). Spreker: KARL KAUTSKY, Redacteur van de „Neue Zeit“ te Berlijn. Onderwerp: Reform und Revolution.

SNJEUNTOJOUNSELSKIP „FRISIA“.

Gearkomste ten hûze fen Sjoerd, Moënnestriette seistien op de seisentweintigste fen Jânearis; ânfang halfwei njoggenen. Foarsitter, WIJTZE.

 ADVERTENTIEN.

WISKUNDE.

De ondergeteekende, assistent aan de P. S.,
repeteert wiskunde en mechanica.

W. A. PIETS,
Laan van Overvest 174,
Hof van Delft.

DICTATEN.

De ondergeteekende beveelt zich beleeft aan tot het
overschrijven van **DICTATEN**.
Koornmarkt 25. J. VAN WEELE.

Verschenen bij **J. WALTMAN Jr.:**

PRACTISCHE OEFENINGEN
IN NATUURKUNDE
voor a. s. Technologen,
door

DR. M. DE HAAS.

Afl. I. - f 1,25.

L'Etudiant Socialiste.

Organe international des Etudiants et Anciens
Etudiants Socialistes.

(Paraissant le 1er et 15me de chaque mois.)

Abonnement d'un an fl. 1.50.

Administration et Rédaction: 38, RUE DE TREVES,
BRUXELLES.

BRIEFKAARTEN met
STADSGEZICHTEN van DELFT.

40 soorten à 2 ct. per stuk

(waarbij Polytechnische School en Societeit Phoenix).

Verkrijgbaar in den boekhandel,

J. WALTMAN Jr.,
Binnenwatersloot.

MAISON „PIJL”,

— Oude Delft 141 —

heeft nog gelegenheid voor

Koffie- en Eettafels.

Tevens verkrijgbaar het z. g.

Paulus Jonas,

(Warme avonddrink.)

Aanbevelend,

G. C. A. PIJL.

Verschenen bij den Uitgever

J. WALTMAN Jr.

Vraagstukken over Theoretische Mechanica,

opgegeven bij het Examen C aan de P. S. sedert 1883,
met antwoorden van J. A. BONNERMAN.

Prijs f 0,50.

Eerste gedeelte der Veiligheidsvoorschriften voor
Elektrische Sterkstrooinstallaties.

Prijs f 0,50.

ORANJE-LIMONADE,

van het Delftsch Scheikundig Labora-
torium is verkrijgbaar à **f 0,80**
per flesch bij

J. J. G. BOERE,
HYPOLITUSBUURT 2.

DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.
ALBUM van lichtdrukplaten
van gebouwen en zalen in linnen portefeuille
f 2.50.

J. WALTMAN Jr.

BOEKDRUKKERIJ J. WALTMAN JR.

BINNENWATERSLOOT 33.

BEVEELT ZICH AAN VOOR HET LEVEREN VAN

VISITEKAARTJES, INVITATIEKAARTEN, PROGRAMMA'S,

BALBOEKJES, MENU'S, CONVOCATIEBILJETTEN,

DIPLOMA'S, KWITANTIEN, REGLEMENTEN, STATUTEN,

ENZ. ENZ.

